

Визнаючи важливість історичної пам'яті у формуванні суспільної свідомості та традицій громадянського суспільства, доцільно нагадати, що в країнах Європи національна пам'ять конструювалася зазвичай без урахування відповідних інтенцій у державах-сусідах. Адже те, що в одній країні могло святкуватися і прославлялося, в іншій розглядалося як чинник поразки чи приниження. Ці зауваження повною мірою стосуються формування національної пам'яті в сучасній Німеччині. При цьому, оскільки в повоєнний період концепція німецької історії формувалася в межах європейського інтеграційного проекту, її конфліктні ознаки були суттєво пом'якшені з урахуванням узгоджених, спільних підходів, компромісного тлумачення складних історичних подій та переосмислення травматичних сторінок історичного минулого.

1.3. Концепція історичної пам'яті у Великій Британії

Головні атрибути британської концепції історичної пам'яті становлять інститут конституційної монархії, історично зумовлений територіальний устрій та статус розвиненої держави з тривалою імперською традицією. Досягнення в економічній, суспільній, військовій сферах вважаються похідними від забезпечення консенсусу в суспільстві, який становить підґрунтя національної єдності. У повсякденному житті суттєва увага приділяється збереженню і поглибленню історичної пам'яті на локальному та національному рівнях.

Політика історичної пам'яті втілюється у формі збереження й популяризації національної спадщини та культури. Важливу роль відіграють історичні традиції і ритуали, які об'єднують громадян і консолідують суспільство. Інститут монархії відіграє принципову консолідуючу роль. Адже король (королева) є главою держави та її збройних сил, що може оголошувати чи закінчувати війну. Король є главою Церкви Англії, очолює Співдружність та виконує повсякденні державні функції. Монарх представляє націю у дні скорботи чи національних свят, як-от у День пам'яті, коли вшановують британців, загиблих у минулих війнах.

Серед урочистих церемоній провідне значення має відкриття сесії парламенту, де король (королева) у своїй тронній промові оголошує програму дій уряду. Серед меморіальних заходів консолідуючий характер має церемонія увічнення пам'яті загиблих у Першій світовій війні яка синхронно відзначається 11 листопада урядами Великої Британії, Франції та США. У цей день у Лондоні щорічно відбувається церемонія покладання вінків до Кенотафу («порожньої могили») – символічного пам'ятнику, що увічнює пам'ять загиблих. У зв'язку з Днем пам'яті проводяться тематичні заходи і музичні фестивалі. У марафонах і спортивних змаганнях беруть участь ветерани сучасних війн і цивільні.

Прикладом серйозного ставлення до політики пам'яті та значення в ній ритуалів може слугувати відзначення у Великій Британії сторіччя Першої світової війни. До підготовки урочистих заходів залучаються міністерства і відомства, національні фонди та громадські організації. У Лондоні біля

Тауера було встановлено велику інсталяцію в пам'ять про загиблих у Першій світовій війні, що складається з 888246 керамічних маків – відповідно до кількості військових з Об'єднаного Королівства та країн Співдружності, що загинули в роки Першої світової війни.

Велике значення в країні надається створенню воєнних музеїв. З-поміж іншого, у фондах Імперського воєнного музею зберігаються матеріали Нюрнберзького процесу над воєнними злочинцями. Великий обсяг матеріалів стосується воєнної пропаганди, включаючи видання Воєнного офісу та Міністерства інформації. При музеях є магазини, де можна придбати книги, буклети, моделі воєнної техніки, предмети воєнного побуту тощо, все, що сприяє актуалізації історичної пам'яті.

Урочисті події використовуються як стимули для популяризації національної історичної спадщини. Виділяються кошти на ремонт історичних пам'яток та церков, оцифрування музейних експозицій та бібліотечних фондів. Стародавні собори шануються не тільки як пам'ятки архітектури, а й як духовні символи, що об'єднують локальні спільноти.

До сторіччя Першої світової війни Британська телерадіокомпанія Бі-Бі-Сі організувала розрахований на 2500 годин ефірного мовлення масштабний проект (2014-2018 рр.). У 2015 р. телеканал ВВС-1 провів показ документального серіалу «Британська велика війна», а також двох великих художніх серіалів, присвячених Першій світовій війні. На радіо і ТБ була організована серія передач про події та причини, що спонукали Британію вступити в цю війну, а також про життя тогочасного суспільства, особисті історії про долі сучасників подій тощо. До збереження історичної пам'яті широко залучається громадськість, що знаходить прояв у проведенні різних громадських обговорень, слухань, конкурсів.

Загалом концепція політики пам'яті Великої Британії сполучає в собі традиційні і нові ритуали, події, перфоманси, вистави, шоу, інші креативні винаходи, покликані сприяти зміцненню консенсусу в суспільстві. Приклад Великої Британії доводить, що розвиток політики пам'яті – це безперервний, системний, комплексний і масштабний процес.